

Een steek diep

Van dezelfde auteur:

Nepvuur (1988)

Mijn leven als museum (1993)

Nieuwe vleugel (1995)

Simpele ziel (2002)

De grote vakantie (2004)

Rode Vlam (2004)

De verdwijnkunstenaar (2004)

De eenzame uitvaart (2005)

Songloed (2007)

De gastspeler (2009)

Victoria (2009)

F. Starik

Een steek diep

Schetsen van verloren levens

Met bijdragen van

Robert Anker, Maria Barnas, Catharina Blaauwendraad,
Wim Brands, Anneke Brassinga, Eva Gerlach,
Adriaan Jaeggi, Erik Lindner, Erik Menkveld,
Neeltje Maria Min, Alfred Schaffer, F. Starik,
Ilse Starkenburg, Jos Versteegen en Menno Wigman

Nieuw Amsterdam Uitgevers

De auteur ontving voor het schrijven van *Een steek diep* een subsidie van het Nederlands Letterenfonds

G

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van Van Grunsven Creative Management, zie ook www.vangrunsvencm.com

© F. Starik 2011

Alle rechten voorbehouden

© gedichten Robert Anker, Maria Barnas, Catharina Blaauwendraad, Wim Brands, Anneke Brassinga, Eva Gerlach, Adriaan Jaeggi, Erik Lindner, Erik Menkveld, Neeltje Maria Min, Alfred Schaffer, F. Starik, Ilse Starckenburg, Jos Versteegen en Menno Wigman

Omslagontwerp Bureau Beck

Foto omslag © Feddo van Gogh

ISBN 978 90 468 1118 4

NUR 320

www.nieuwamsterdam.nl

www.starik.nl

We all have reasons
for moving.
I move
to keep things whole.

Mark Strand, 'Keeping Things Whole'

I.M. Adriaan Jaeggi

(3 april 1963 – 10 juni 2008)

Inhoud

‘Vergezeld’

Gedicht Eva Gerlach bij eenzame uitvaart nummer 120 13

Inleiding

Een wandeling maken en dan onderweg een toevallige voorbijganger strak aankijken

Eenzame uitvaart nummer 38, fragment 15

Stempels in persoonsbewijzen

Eenzame uitvaart nummer 39, anonieme dode, gevonden in woning in de Van Beuningenstraat, dichter van dienst: F. Starik 17

Als er ergens een feest was, nam hij een schoteltje mee en ging hij bij de toiletten zitten

Eenzame uitvaart nummer 46, James Patrick Mann, gevonden bij pand in de Houthavens, dichter van dienst: Tonnus Oosterhoff 22

Maar aan de cd ruik je niks

Eenzame uitvaart nummer 47, Koen Kapitein, gevonden in zijn woning, dichter van dienst: F. Starik 31

Een volmaakt jong gezicht dat de zon niet meer zal zien opkomen
Eenzame uitvaart nummer 49, Dickson Imonjie Ukhuedoba,
bolletjesslikker, dichter van dienst: Alfred Schaffer 38

Geheugenkaart

Eenzame uitvaart nummer 55, Chengian Chen, uit raam gevallen,
dichter van dienst: Maria Barnas 43

Je weet nooit wanneer het nog eens te pas komt

Eenzame uitvaart nummer 56, Mary Abbas McLoughlin, overleden
in ziekenhuis, dichter van dienst: Catharina Blauwendraad 50

Je hebt je adem ingehouden als er een auto voor de voordeur stopte

Eenzame uitvaart nummer 57, Antoon Johannes Wessel, gevonden
in zijn woning, dichter van dienst: Erik Lindner 55

We schuifelen langs de kist alsof we voor een kassa moeten wachten, leggen onze gedachteboodschap op de band, rekenen af en gaan verder

Eenzame uitvaart nummer 58, Willem Johan Schelfhout, gevonden
op straat, dichter van dienst: Alfred Schaffer 60

Ze tovert twee waxinelichtjes uit haar tas, en een buitenmodel maat luciferdoos

Eenzame uitvaart nummer 61, Sophia Agnes Koenen, overleden in
verpleeghuis, dichter van dienst: F. Starik 66

Over de conclusie dat hij dat niet zelf gedaan had hebben de geniale dienders een week gepiekerd. Vooral dat beton storten van onder vandaan is lastig

Eenzame uitvaart nummer 67, anonieme dode, met geweld om het
leven gebracht, dichter van dienst: F. Starik 72

In de verte ruik je de verontrustende geur van dierlijke ontlasting, van ongerichte energie. Daar vind je het asiel

Eenzame uitvaart nummer 68, Geer Gaastra, overleden in ziekenhuis, dichter van dienst: Ilse Starkenburg 78

Hoe het kleine Willy verging

Eenzame uitvaart nummer 68, vervolg 91

Nu ligt hij in zijn kist, met die middelvinger stijf omhooggestoken

Eenzame uitvaart nummer 69, Gijs van de Werf, overleden in ziekenhuis, dichter van dienst: F. Starik 97

'Dat van die vinger, dat is dus gewoon op zijn werk gebeurd'

Eenzame uitvaart nummer 69, vervolg 108

Het is meer het idee van koffie

Eenzame uitvaart nummer 75, anoniem dood kindje, dichter van dienst: Neeltje Maria Min 111

Niemand lacht

Eenzame uitvaart nummer 77, Willemina Sara Oosterend, gevonden in haar woning, dichter van dienst: F. Starik 121

Als de ziel naar huis wil komen, wat voor saus wil zij dan bij haar geroosterde eend?

Eenzame uitvaart nummer 78, Jiangiin Huang, onwel in vliegtuig, dichter van dienst: Catharina Blaauwendraad 130

Meneer, u moet ze niet geloven die vertellen dat u daar bent doodgegaan

Eenzame uitvaart nummer 79, anonieme dode, gevonden op strand Blijburg, dichter van dienst: Eva Gerlach 137

Rode soep in zak

Eenzame uitvaart nummer 83, de heer Kwaaitaal, gevonden in zijn woning, dichter van dienst: Eva Gerlach 146

Een maaier waar je achteraan moet lopen

Eenzame uitvaart nummer 84, Jan Frederik Kortenhoef, overleden in ziekenhuis, dichter van dienst: F. Starik 151

Mannen knopen hun sjaals. Vrouwen wikkelen

Eenzame uitvaart nummer 85, Albert August Hoevelaken, gevonden in zijn woning, dichter van dienst: Adriaan Jaeggi 156

'Ieder jaar hing hij lichtjes voor het raam, zo'n snoer, weet je wel, en voor zijn deur een krans, nu ja, een kransje'

Eenzame uitvaart nummer 87, Vito Crimi, enige tijd dood in zijn woning, dichter van dienst: Anneke Brassinga 163

En nergens dus drempels en overal gezellige zithoekjes

Eenzame uitvaart nummer 88, Marinus Petrus Maria Delhaize, overleden in verpleeghuis, dichter van dienst: Eva Gerlach 169

De moedeloosheid dat de lente niet wil komen. De moedeloosheid van een zelfgezocht einde

Eenzame uitvaart nummer 94, Jose Da Silva Almeira, gevonden in onderdoorgang De Ruijterkade, dichter van dienst: Menno Wigman 177

Met jou verliezen alle dingen zin en samenhang

Eenzame uitvaart nummer 95, Heinz Frederik Vroon, gevonden in zijn woning, dichter van dienst: F. Starik 181

Tot zich boven ons het leven sluit dat wij werkelijk waren

Eenzame uitvaart nummer 96 & 97: twee anonieme duikers,
gevonden in het Westelijk Havengebied, dichter van dienst: Robert
Anker 187

Als het in je breekt pas is er tijd

Eenzame uitvaart nummer 99, anonieme dode, bolletjesslikker,
dichter van dienst: Eva Gerlach 190

Nergens heen, nergens vandaan

Eenzame uitvaart nummer 101, Idrissa Soumalia, bolletjesslikker,
dichter van dienst: Neeltje Maria Min 196

Een grauwe sloot, een ambulance, van dat rood-witte plastic afzetlint,
mannen in reflecterende hesjes

Eenzame uitvaart nummer 102, onbekende man, gevonden in
opgeviste koffer, dichter van dienst: Erik Menkveld 201

Laat mij die dochter dan maar even zijn

Eenzame uitvaart nummer 103, Mark Stevan Omdalen, gevonden
in een bootje, dichter van dienst: Ilse Starkenburg 207

Anderhalfjaar later

Eenzame uitvaart nummer 103, vervolg 211

Misschien is het verstandiger om de erfenis te verwerpen

Eenzame uitvaart nummer 105, Harold Orlando Nooitgedagt,
gevonden in zijn woning, dichter van dienst: Neeltje Maria
Min 213

Afscheid van niemand

Eenzame uitvaart nummer 106, anonieme bolletjesslikker,
gevonden in lift, dichter van dienst: F. Starik 219

Toen je vader nog rijk, en je moeder zo knap was

Eenzame uitvaart nummer 108, mevrouw Cornelia Maria
Spaargaren, gevonden in haar woning, dichter van dienst:
Catharina Blaauwendraad 227

Het oog van de naald

Eenzame uitvaart nummer 109, Khalil Elkaladij, gestorven in huis
van bewaring, dichter van dienst: F. Starik 232

Precies wat je je van een bodyguard voorstelt

Eenzame uitvaart nummer 113, Oleksandr Polishchuk, in politiecel
door eigen hoofd geschoten, dichter van dienst: Wim Brands 242

Atomen zijn ruimteschepen

Eenzame uitvaart nummer 114, Younes Hathem Salih Ramadani,
gevonden in hotel, dichter van dienst: Jos Versteegen 248

Nawoord 254

VERGEZELD

Waarheid, meneer, wat moeten we daarmee.
Te pijnlijk om te willen zien. Bent u
het zelf wel, die hier naast mij ligt. Uw kist
draagt van een lichaam het gewicht, maar wie

garandeert welk, en wat heeft het aan mij
die woorden op u legt. Ik maak u zwaarder
met mijn op x gerichte medelijden.
Een factor aangetast als uw gezicht.

Over u ging het deksel dicht. Mocht ik
uw restje mond gebruiken, ik vertelde

ons hier bijeen de waarheid. Hoeren van de
rottige dood, die iedereen omhelst.

De kauwen op Sint Barbara zeilen boven
wat vaststaat, het verteren van uw vel.

Eva Gerlach

Inleiding

Een wandeling maken en dan onderweg een toevallige voorbijganger strak aankijken

– Fragment Eenzame uitvaart nummer 38

Man. Overleden in een verpleeghuis. Ongehuwd, geen kinderen. Voorafgaand aan de opname in het verpleeghuis lag hij enige tijd in het ziekenhuis op de afdeling neurologie. Meneer had niet zo veel kortetermijngeheugen over. Liedjes van vroeger zingen ging nog goed. Keurige man, in het bezit van een Daihatsu Charade uit 1994, een dieseltje.

De uitvaartleider mompelt aan het graf een halve zin, later vraagt hij aan de dichter van dienst om een kopie van haar gedicht, zegt: 'Je wilt wat zeggen en je vindt de woorden niet. Of je zegt te veel.' Hij vertelt dat hij eens een toespraak moest houden bij de uitvaart van een tachtigjarige man, die 'nog elke dag paardreed'. De familie in de aula barstte in lachen uit. De tachtigjarige zat al vijf jaar in een rolstoel. Daarin reed hij naar de manege, paardrijden ging allang niet meer. De uitvaartleider schudt zijn zorgelijk hoofd. 'Misschien dat ik uw gedicht nog eens kan gebruiken.'

'Natuurlijk,' zegt de dichter van dienst.

Ze heeft, om de woorden te vinden die ze zocht, een lange wandeling gemaakt, toevallige voorbijgangers recht aangekeken en daarbij gedacht: wie zal er straks bij jouw kist in de aula staan? Ze zegt dat het maken van zo'n gedicht precies drie dagen kost, drie dagen en één slapeloze nacht.

Stempels in persoonsbewijzen

Eenzame uitvaart nummer 39

Een man wordt op 10 maart 2005 levenloos aangetroffen in de Van Beuningenstraat in de Amsterdamse Staatsliedenbuurt. Dat is mijn straat. Ik woon daar ook, bedoel ik. In de straat waar die man gevonden werd. Dat maakt mij zijn dichter van dienst. De man was in het bezit van een identiteitsbewijs. De gewaarschuwde familie herkende hem echter niet. Ze waren niemand kwijt. Ze wisten van een oom die ooit zijn paspoort was kwijtgeraakt, maar die maakte het verder prima. Die oom was helemaal niet dood.

Er werden vingerafdrukken genomen van de man die dood gevonden werd in mijn straat. Die vingerafdrukken leidden naar een andere man, iemand zonder vaste woon- of verblijfplaats, illegaal verblijvend in ons hartelijke land. Maar ook die was niet dood. Misschien dat er ergens iets verwisseld was. Iemand moet een vergissing hebben gemaakt. De politie heeft hem ten slotte zelf maar een naam gegeven. Zomaar een naam. Hij wordt één steek diep begraven, niet ver vanwaar hij gevonden werd, op Sint Barbara.

Misschien heeft hij vaker in mijn buurt rondgelopen. Er lopen nogal wat mensen rond van wie mijn geliefde graag zegt, als wij ze tegenkomen: 'De deuren staan weer open.' Zeer oude verslaafden, alcoholisten, uitbehandelde psychiatrische patiënten, zorgmijders. Doorgaans een combinatie daarvan. Er is een kleine dikke man die in hoog tempo de hele buurt doorkruist, alsof hij ver-

schrikkelijke haast heeft, maar hij gaat nergens heen. Hij rent gewoon rond. Er is er een die, bijna catatoon, geheel in zichzelf verzonken, als een soort standbeeld, meestal in de buurt van een supermarkt, zich onbeweeglijk houdt. Soms zit hij gehurkt tegen een muur en speelt op een klein, dun, metalen blokfluitje, daarbij geen enkel geluid voortbrengend, ofschoon hij wel met zijn vingers enigszins in de buurt van de gaatjes beweegt. Misschien weet hij niet dat je moet blazen.

En zo zijn er meer. Ze hangen rond bij supermarkten, rond bankjes op de brug, de Avondwinkel, op pleintjes, voor de kerk. Ik ben wat rond gaan vragen. Er is die ouwe junk die kwaaiig, scheef, in zichzelf mompelend door de buurt scharrelt, maar zo eens per maand ineens over een geweldig goed humeur beschikt. Breed grijnzend spreekt hij me aan, noemt me zijn vriend, en dan wil hij twee euro. Ik heb die twee euro graag voor onze vriendschap over. Gelukkig omhelst hij me niet. Wel drukt hij me zijn opmerkelijk eeltige, ruwe handen. Hij steekt zijn twee duimen naar me omhoog, zwaait. Ik spreek hem aan. Of hij iemand mist. Hier in de buurt. Of hij heeft gehoord dat er iemand op straat is doodgegaan. Die lui moeten elkaar toch kennen, hoewel je ze onderling nooit contact ziet hebben. Ieder lijkt geheel verzonken in zijn eigen wereld. Men komt elkaar in ieder geval dikwijls tegen, of men nu op één punt stil blijft staan of juist voortdurend door de buurt aan het rennen is. Maar mijn vriend is niemand kwijt. Heeft niet gehoord van een dooie. Of het al heel lang geleden is, wil hij weten. En wie er dan is doodgegaan. 'Dat wil ik nu juist van jou weten.'

Het centrale verzamelpunt voor de verloren lopenden vind je bij mij in de buurt in de Nassaukerk, waar des ochtends door vrijwilligers gratis koffie wordt geschonken. Kerk in de Buurt, wordt het project genoemd. Er hoort een kringloopwinkel bij. Op sommige middagen zetten ze de meubels die ze in de verkoop hebben buiten

op de stoep, om te drogen. Trekt vocht aan, zo'n kelder. Je zou vermoeden dat de kringloopwinkel op zulke momenten geopend is. Het assortiment verandert niet zichtbaar. Massief eikenhouten meubelen, niet stuk te krijgen, vermoedelijk heel lang geleden bij het vuil gevonden, want je vindt ze bijna niet meer, massief eiken meubelen, bij het vuil.

Ik was er nooit binnen geweest. Een bedompte ruimte, ruim onder het maaiveld gelegen, tl-verlicht, daar er nauwelijks daglicht doordringt, ofschoon er in de dubbele deuren die toegang tot de kelder verschaffen wel ramen zijn geplaatst. Het licht heeft alle lust verloren om daaronder nog ver door te dringen. Het Kerk in de Buurt-koffieproject speelt zich af op dezelfde meubels, in een ruimte boven de kringloopwinkel, even benauwd, de kachel wordt er hoog opgestookt, kun je even lekker opwarmen. De geur van natte hond. Als ik binnenkom, zitten er zo'n twaalf mannen, ieder aan een eigen tafel, zo ver mogelijk van elkaar af gezeten, diep over hun koffie gebogen. Niemand kijkt op. Het gaat om de koffie, voedzame koffie, dat wil zeggen: koffie met heel veel koffiemelk en enorm veel suiker erin. Ga je lekker vol van zitten. Zo te zien komen de meeste koffiedrinkers hier al heel lang, doorgaans mannen van ruimschoots middelbare leeftijd. Ik loop door naar de bar, van waarachter de koffie wordt geschonken. Een vrijwilliger straalt met heel zijn wezen uit dat vrijwillig niet meteen betekent dat je het ook leuk vindt wat je doet.

Ik vraag het de norske koffieschenker, of hij toevallig iemand mist. Waarom ik dat weten wil. Hij vertrouwt het duidelijk niet. En nee, hij is niemand kwijt. Zelfs al zou hij iemand missen, dan ging mij dat niet aan. In een grote kudde mist men één, twee schaapjes niet. Dat moet ik toch begrijpen. Echt gezellig wil het niet worden. Ik vertrek al spoedig, onverrichter zake. Ik vraag het aan Raymond, de man van Magazijn Sportief, de man die alles over de buurt en haar bewoners weet, de man die alles kan bestellen wat u nodig

heeft en als hij het niet kan bestellen heeft u dat niet nodig, zo simpel is het. Maar hij kent hem niet. Hij weet van geen dode. Ik vraag het aan de man met het grappige gezicht, ook zo'n man die altijd alles weet over de buurt, hij woont hier nog langer dan ik. Ik vraag het aan de kalende activist en buurtpoliticus, die ik dikwijls bij de sigarenwinkel tegenkom. Hij heeft samen met de man met het grappige gezicht een eigen partij opgericht, de Buurtpartij. Maar ook hij weet van niets. Ik vraag het de daklozenkrantjesverkoper bij de Dirk. De daklozenkrantjesverkoper bij de Avondwinkel. Die bij de Albert Heijn. Ook zij weten het niet. Niemand.

JE KUNT JE OVERAL NEERLEGGEN OM TE WORDEN
GEVONDEN

Wat's in je naam? Een roos zou even zoet
geroken hebben als zij niet roos geheten had.
Jij zou wel in een andere straat gevonden zijn
van alle hulp verstoken als niet in mijn stad
buiten het huis waar ik dan veilig binnen zat.

Een koude maart, de laatste sneeuw
valt langs de ruiten terwijl jij – einde
oefening in onzichtbaarheid – vlak bij
waar ik mijn boontjes dop crepeert,
je laatste adem zichtbaar maakt
en verdwijnt, daarbuiten.

We zouden hoe dan ook verbonden zijn
in de naam van mijn straat, aan jouw toevallig
eind. Jij koos een ander leven uit, verdween
in een nieuwe identiteit. Identiteit?

Je naam is maar een etiket
dat willekeurig op je lichaam zit gekleefd
en in de dood wordt afgeweekt.
Een alibi, de wet, een vals papier.

We zijn maar stempels in persoonsbewijzen.
We kunnen ons overal neerleggen om te worden gevonden.
Zelfs hier. We kunnen iedereen wel zijn.
Alsof we werkelijk bestonden.

F. Starik